

ДЗЕРЖИНСЬКИЙ РАЙОННИЙ СУД м. ХАРКОВА

ЄДРПОУ 02894036; проспект Перемоги, 52-В, м. Харків, 61202, тел. (057)336-82-70 e-mail inbox@dg.hr.court.gov.ua

УЗАГАЛЬНЕННЯ

розгляду Держинським районним судом м. Харкова кримінальних справ, де обвинувачені тримаються під вартою понад 5 років

При проведенні аналізу судової практики використовувалися дані, які містяться в автоматизованій системі документообігу суду КП «Д-3», матеріали кримінальних проваджень.

Аналіз практики та статистики проводиться щодо нерозглянутих кримінальних проваджень станом на 21 липня 2023 року.

1) Статистичні дані щодо кількості кримінальних справ, де обвинувачені тримаються під вартою понад 5 років.

Станом на 21 липня 2023 року у провадженні Держинського районного суду м. Харкова перебуває два кримінальних провадження, в яких обвинувачені тримаються під вартою понад 5 років, а саме: справа № 638/2/18 за обвинуваченням Пригоди Едуарда Едуардовича у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст. 121 КК України, та справа № 619/2632/18 за обвинуваченням Бурменка Сергія Володимировича у вчиненні кримінальних правопорушень - злочинів, передбачених п.6 ч.2 ст.115, ч.4 ст.187 КК України.

2) Підстави продовження строків тримання під вартою.

З матеріалів кримінального провадження № 638/2/18 встановлено, що підставами неодноразового продовження строку тримання під вартою Пригоди Едуарда Едуардовича є те, що ризики, передбачені п. 1, 3, 5, ч.1 ст.177 КПК України, встановлені під час застосування запобіжного заходу, продовжують існувати, а саме: ризик переховування від органів досудового розслідування та суду; ризик здійснення впливу на свідків, допит яких планується судом, ризик вчинення іншого кримінального правопорушення.

Суд при вирішенні питання про необхідність ув'язнення особи зазначив, що вагомою підставою є ризик переховування цієї особи від правосуддя та перешкоджання кримінальному провадженню іншим чином. При цьому переховування особи від правосуддя може вимірюватися суворістю можливого покарання в сукупності з наявністю даних про матеріальний, соціальний стан особи, її зв'язками з державою, у якій його переслідують. В розумінні практики Європейського суду з прав людини тяжкість обвинувачення не є самостійною підставою для утримання особи під вартою, проте таке обвинувачення у сукупності з іншими обставинами збільшує ризик втечі настільки, що його неможливо

відвернути, не взявши особу під варту. У справі «Ілійков проти Болгарії» Європейський суд з прав людини зазначив, що суворість передбаченого покарання є суттєвим елементом при оцінюванні ризиків переховування або повторного вчинення злочинів.

Суд зазначив, що тяжкість покарання, що загрожує Пригоді Е.Е. у разі визнання його винуватим у вчиненні злочину, в сукупності з відсутністю у обвинуваченого міцних соціальних зв'язків, спростовує доводи сторони захисту про відсутність зазначених ризиків. Суд зазначив, що тримання під вартою є виправданим якщо конкретні ознаки розкривають наявність публічного інтересу, що переважає, попри презумпцію невинуватості, над повагою до особистої свободи (Рішення «Лабіта проти Італії»).

Продовжуючи строк тримання під вартою, суд виходив з того, що ризики, передбачені ст. 177 КПК України, встановлені під час обрання запобіжного заходу обвинуваченому, продовжують існувати та не зменшилися.

Крім того під час розгляду питання щодо продовження строку тримання Пригоди Е.Е. під вартою судом знову вивчалась можливість застосування відносно нього більш м'якого запобіжного заходу для запобігання вищевказаних ризиків. Однак, враховувавши реальне існування ризиків, передбачених ст. 177 КПК України, оцінивши сукупність обставин, враховувавши дані про особу обвинуваченого, який раніше неоднаразово судимий, офіційного працевлаштування не має, проживає без реєстрації, суд дійшов висновку, що є підстави вважати, що знаходячись на свободі обвинувачений може продовжити злочинну діяльність, переховуватися від суду, здійснювати вплив на свідків, допит яких планується судом, а тому застосування більш м'яких запобіжних заходів є неможливим (ухвала суду від 14 червня 2023 року).

Згідно з матеріалами справи № 619/2632/18 ухвалою суду від 05 липня 2023 року Бурменку Сергію Володимировичу строк тримання під вартою продовжено з тих підстав, що ризики, які передбачені п. 1, 3, 4, 5 ч.1 ст.177 КПК України, а саме: можливість переховування від суду, незаконно впливати на потерпілих та свідків, які на даний час колегією суддів не допитані, іншим чином перешкоджати кримінальному провадженню, вчинення нового злочину, у даному випадку не зменшилися та продовжують існувати.

Судовою колегією при вирішенні питання щодо продовження строку запобіжного заходу відносно обвинуваченого також враховано тяжкість покарання, що загрожує обвинуваченому у разі визнання винним в вчиненні вказаного кримінального правопорушення, обставини, що характеризують обвинуваченого. Суд зазначив, що відступ від принципу поваги до особистої свободи, визначеного Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод, виправдовується доцільністю продовження строку дії запобіжного заходу у виді тримання під вартою, що узгоджується з правовою позицією, викладеною в рішенні ЄСПЛ «Летельє проти Франції», оскільки у разі доведеності вини обвинуваченого передбачено можливість призначення покарання у вигляді позбавлення волі на тривалий строк, що може викликати загрозу втечі обвинуваченого (ухвала суду від 05 липня 2023 року).

Крім того у даному провадженні суд в іншому складі ухвалою від 09 грудня 2022 року продовжував строк тримання під вартою обвинуваченого на підставі того, що тяжкість покарання, що загрожує Бурменко С.В. у разі визнання його винним, з огляду на вірогідність переховування від органів досудового розслідування, вчинення іншого кримінального правопорушення, свідчить про наявність ризиків, передбачених п. 1, 5 частини першої статті 177 КПК України, а саме: переховування від органів досудового розслідування та/або суду, вчинення іншого кримінального правопорушення. Тобто судом було встановлено, що час

вирішення клопотання про продовження строку тримання під вартою продовжували існувати ризики, наявність яких була встановлена при обранні запобіжного заходу, а саме ризики, передбачені п. 1, 5 частини першої статті 177 КПК України: переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду; вчинити інше кримінальне правопорушення.

Держинський районний суд м. Харкова у складі головуючого судді Семіряд І.В., суддів Штих Т.В., Аркатової К.В. продовжував строк тримання під вартою Бурменко С.В. виходячи з того, що залишається достатньо підстав вважати, що обвинувачений Бурменко С.В., опинившись на волі, зможе перешкодити встановленню істини по справі під час судового провадження і на це вказує характер протиправних дій, у вчиненні яких він підозрюється і щодо яких є обґрунтована органами досудового слідства підозра. Крім того, є достатні підстав вважати, що обвинувачений Бурменко С.В., з огляду на його моральні якості, зможе ухилитися від явки до суду і не виконати його процесуальні рішення (ризик переховування). Приймаючи до уваги наявність ризиків, передбачених ст.177 КПК України, тяжкість покарання у кримінальних правопорушеннях, у вчиненні яких обвинувачується Бурменко С.В., відсутність відомостей про наявність тяжких захворювань у обвинуваченого, які унеможливають перебування останнього у слідчому ізоляторі, дані про особу обвинуваченого, а також те, що при застосування більш м'якого запобіжного заходу, обвинувачений буде мати можливість незаконно вплинути на потерпілих, свідків, тим самим перешкоджати кримінальному провадженню, суд вважав, що вказане свідчить про неможливість забезпечення належної процесуальної поведінки Бурменко С.В. у разі застосування більш м'якого запобіжного заходу, про що просила сторона захисту (ухвала суду від 31 липня 2018 року).

3) Причини недотримання розумних строків розгляду кримінальних справ (проваджень).

З матеріалів кримінального провадження № 638/2/18 за обвинуваченням Пригоди Е.Е. у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 121 КК України встановлено наступне.

Пригода Едуард Едуардович затриманий 12 жовтня 2017 року та на даний час утримується в умовах ДУ «Харківський слідчий ізолятор».

02 січня 2018 року обвинувальний акт у кримінальному провадженні скеровано до суду та на підставі протоколу повторного автоматизованого розподілу судової справи між суддями від 05 січня 2018 року визначено склад суду у складі головуючого судді Лазюка С.В.

Ухвалою суду від 03 січня 2018 року у вказаному кримінальному провадженні призначено підготовче судове засідання.

На підставі розпорядження щодо повторного автоматичного розподілу справи від 05.05.2018 № 02-06/124 здійснено повторний автоматизований розподіл судової справи між суддями та визначено головуючого суддю Шишкіна О.В.

Ухвалою суду від 14 червня 2018 року кримінальне провадження призначено до судового розгляду у відкритому судовому засіданні.

Системний аналіз підстав відкладення судового розгляду свідчить про наявність наступних причин відкладення розгляду кримінального провадження, що спричинило недотримання розумних строків розгляду кримінального провадження:

1) процесуальна поведінка учасників справи (неявка в судові засідання або відкладення судового засідання за клопотанням сторони обвинувачення чи захисту, що однак не має систематичного характеру, щоб вважати так процесуальну поведінку неналежною);

2) систематична неявка за викликом суду для допиту в судовому засіданні свідків Топчія Е.І. (з 06 листопада 2019 року до 25 січня 2022 року), Апанкіної Ю.В. та Безрукової Н.М. (починаючи з 06 листопада 2019 року і до теперішнього часу) ;

3) встановлення особливого режиму роботи Держинського районного суду м. Харкова на підставі рішенням загальних зборів суддів Держинського районного суду м. Харкова від 24 лютого 2022 року (з 24 лютого 2022 року до 01 червня 2022 року);

4) інші причини (такі як відпустка головуючого судді, перебування його на лікарняному, заміна захисника через регіональний центр безоплатної вторинної правової допомоги тощо).

Згідно з матеріалами кримінального провадження № 619/2632/18 за обвинуваченням Бурменка С.В. у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених п.6 ч.2 ст.115, ч.4 ст.187 КК України, останній тримається під вартою з 12.04.2018 та утримується в ДУ «Харківський слідчий ізолятор».

Дергачівською місцевою прокуратурою Харківської області обвинувальний акт у даному кримінальному провадженні направлено до Дергачівського районного суду Харківської області 05 липня 2018 року.

Поданням голови Дергачівського районного суду Харківської області від 05.07.2018 обвинувальний акт було направлено до апеляційного суду Харківської області для вирішення питання щодо підсудності.

Ухвалою Апеляційного суду Харківської області від 09 липня 2018 року подання голови Дергачівського районного суду Харківської області задоволено. Кримінальне провадження із Дергачівського районного суду Харківської області передано на розгляд Держинського районного суду м.Харкова.

Ухвалою Держинського районного суду м.Харкова від 10 липня 2018 року прийнято кримінальне провадження та призначено підготовче судове засідання.

Вироком Держинського районного суду м. Харкова від 30 листопада 2020 року Бурменка Сергія Володимировича визнано винним у вчиненні злочинів, передбачених ст. 115 ч. 2 п. 6, 187 ч. 4 КК України та з урахуванням ст. 70 КК України, за сукупністю скоєних злочинів, шляхом часткового складання призначених покарань, остаточно Бурменку Сергію Володимировичу визначено до відбуття покарання у виді 12 років позбавлення волі з конфіскацією всього належного йому майна, з відбуттям покарання в кримінально-виконавчій установі закритого типу.

Ухвалою Харківського апеляційного суду від 07 грудня 2021 року вирок Держинського районного суду м.Харкова від 30 листопада 2020 року у відношенні Бурменка Сергія Володимировича - залишено без змін..

Постановою Верховного Суду від 25 серпня 2022 року вирок Держинського районного суду м.Харкова від 30 листопада 2020 року та ухвалу Харківського апеляційного суду від 07 грудня 2021 року щодо Бурменка Сергія Володимировича скасовано і призначено новий розгляд у суді першої інстанції.

До Держинського районного суду м. Харкова кримінальне провадження на новий розгляд надійшло 09 вересня 2022 року.

Згідно з Протоколом автоматизованого розподілу судової справи між суддями від 14.09.2022 визначено наступний склад суду: головуючий суддя - Катерина Віталіївна Аркатова, судді:Ганна Сергіївна Подус, Роман Олександрович Агапов.

Ухвалою суду від 07 грудня 2022 року відведено головуючу суддю Держинського районного суду м. Харкова Аркатову К.В. від розгляду кримінального провадження.

На підставі Протоколу повторного автоматизованого розподілу судової справи між суддями від 07.12.2022 головуючу суддю Аркатову К.В. замінено на Яковлеву В.М.

На підставі подання голови Держинського районного суду м.Харкова від 09 лютого 2023 року кримінальне провадження направлено до Харківського апеляційного суду для вирішення питання про направлення кримінального провадження для розгляду до іншого суду.

Ухвалою Харківського апеляційного суду від 16 лютого 2023 року вищевказане кримінальне провадження передано із Держинського районного суду м.Харкова на розгляд до Московського районного суду м.Харкова.

Поданням голови Московського районного суду м.Харкова від 21 березня 2023 року кримінальне провадження направлено до Харківського апеляційного суду для вирішення питання щодо визначення територіальної підсудності даного кримінального провадження.

Ухвалою Харківського апеляційного суду від 28 березня 2023 року вищевказане кримінальне провадження направлено для розгляду до Держинського районного суду м.Харкова.

04 квітня 2023 року кримінальне провадження надійшло до Держинського районного суду м. Харкова та на підставі протоколу автоматизованого розподілу судової справи між суддями від 04 квітня 2023 року визначено колегію суддів у складі: головуючого судді Теслікової І.І., суддів Подус Г.С., Смирнова В.А.

Ухвалою суду від 05 квітня 2023 року обвинувальний акт у кримінальному провадженні прийнято до провадження судом та призначено підготовче судове засідання на 06 квітня 2023 року о 14 годині 30 хвилин.

Таким чином після скасування Верховним Судом 25 серпня 2022 року вироку суду від 30 листопада 2020 року та призначення нового розгляду у суді першої інстанції, фактично новий розгляд кримінального провадження у складі колегії суддів: головуючого судді Теслікової І.І., суддів Подус Г.С., Смирнова В.А, розпочато лише 06 квітня 2023 року.

Ухвалою суду від 17 травня 2023 року кримінальне провадження призначено до судового розгляду у відритому судовому засіданні 24 травня 2023 року. Однак наступні судові засідання 24 травня 2023 року та 07 червня 2023 року були відкладені у зв'язку з неявкою в судове засідання усіх учасників кримінального провадження.

Судове засідання 05 липня 2023 року відкладено за клопотанням прокурора про відкладення судового розгляду. Наступне судове засідання призначено на 28 серпня 2023 року.

Що стосується розгляду кримінального провадження вперше Держинським районним судом м. Харкова, то варто зазначити, що до суду кримінальне провадження надійшло 10 липня 2018 року, а розглянуто 30 листопада 2020 року, таким чином кримінальне провадження при його розгляді судом вперше перебувало у провадженні суду 2 роки 4 місяці 20 днів.

При цьому варто зазначити, що така тривалість розгляду кримінального провадження зумовлена значим обсягом доказів, які було досліджено під час судового розгляду, значною кількістю свідків (19 осіб), частина з яких неналежним чином виконувала свій обов'язок щодо прибуття до суду за викликом, витребуванням за клопотанням захисника з Харківського обласного бюро судово-медичної експертизи висновків додаткових судово-медичних експертиз тощо.

Таким чином, можна виділити наступні причини тривалого розгляду даного кримінального провадження: значний обсяг доказів, які підлягали дослідженню в судовому засіданні, неналежна процесуальна поведінка свідків у кримінальному провадженні,

необхідність у витребуванні додаткових доказів за клопотанням сторони захисту, зміни складу суду, тривалий розгляд справи судами апеляційної та касаційної інстанції (понад 1 рік 8 місяців), неодноразове визначення територіальної підсудності даного кримінального провадження апеляційним судом.

4) Способи процесуального реагування на причини, які зумовили тривалий розгляд кримінальних справ (проваджень).

З метою процесуального реагування на причини тривалого розгляду кримінального провадження № 638/2/18, зокрема на систематичну неявку в судові засідання свідків, судом неодноразово вживалися заходи процесуального примусу до свідків.

Так ухвалою суду від 13 липня 2020 року у зв'язку з неявкою в судові засідання, призначені на 05.06.2020 року, 13.07.2020 року свідка Топчія Е.В., неповідомлення останнім про поважність причин неявки та відомостей щодо неможливості прибути в судові засідання, суд на підставі ч. 1 ст. 323 КПК України, застосував щодо свідка Топчія Е.І. привід в судові засідання.

Аналогічну ухвалу постановлено 10 серпня 2020 року щодо свідка Апанкіної Ю.В., яка в судові засідання, призначені на 05.06.2020 року, 13.07.2020 року та 10.08.2020 року також не з'явилася, про поважні причини неявки та відомостей щодо неможливості прибути в судові засідання не надала.

У зв'язку з невиконанням даної ухвали судом щодо Апанкіної Ю.В. повторно було застосовано привід ухвалою від 07.10.2020 в судові засідання 12.11.2020. В подальшому щодо даного свідка судом неодноразово застосовувався привід в судові засідання (ухвали суду від 12.11.2020, 24.04.2021, 26.04.2023, 13.05.2021), однак на даний час свідок в судові засідання не з'явився.

Окрім даного свідка ухвалою суду від 13 травня 2021 року також було застосовано привід до свідків Безрукової Н.М. та Топчія Е.В.

З метою встановлення місцезнаходження свідків у кримінальному провадженні судом 12 листопада 2020 року за клопотанням прокурора було витребувано з Державної прикордонної служби України відомості про перетинання державного кордону України (в'їзд, виїзд) свідками Безруковою Н.М. та Топчієм Е.І. у період з 01.01.2018 року по день надання відповіді. Аналогічну інформацію також витребувано ухвалою суду від 19 січня 2021 року.

Окрім того 28 жовтня 2021 року суд задовольнив клопотання прокурора про направлення на підставі ч. 3 ст. 333 КПК України, судового доручення органу досудового розслідування на перевірку місця мешкання свідків Безрукової Н.М. та Топчія Е.І., а також необхідності доставки їх до Дзержинського районного суду м. Харкова, та постановив ухвалу про доручення начальнику ХРУП №3 ГУНП в Харківській області встановити місцезнаходження свідків Безрукової Н.М. та Топчія Е.І., та забезпечити їх явку в судові засідання на 20 грудня 2021 року о 11-00 год до Дзержинського районного суду м. Харкова.

Ухвалою суду від 20 грудня 2021 року крім зазначених свідків доручено також встановити місцезнаходження свідка Апанкіної Ю.В., та забезпечити явку усіх свідків в судові засідання 25 січня 2022 року об 11-00 год.

Варто зазначити, що застосування даного заходу процесуального реагування на неналежну процесуальну поведінку свідків виявилось ефективним, оскільки з матеріалів

кримінального провадження вбачається, що свідок Топчій Е.В. прибув до суду та був допитаним у судовому засіданні 25 січня 2022 року.

Окрім того у зв'язку із систематичною неявкою в судове засідання свідків Безрукової Н.М. та Апанкіної Ю.В., з метою встановлення відомостей щодо перетинання державного кордону України (в'їзд, виїзд) останніми, судом 26.04.2023 постановлено ухвалу про витребування з Головного центру обробки спеціальної інформації Державної прикордонної служби України (вул. Володимирська, 26, м. Київ, 01601) відомостей про те, чи перетинали державний кордон України в період з 01 січня 2018 року на день надання відповіді, якщо перетинали, то коли і де, чи повертались на територію України, зазначивши дати в'їзду та виїзду, громадяни України Безрукова Н.М. та Апанкіна Ю.В.

У кримінальному провадженні № 619/2632/18 судовий розгляд, який здійснювався вперше Держинським районним судом м. Харкова, неодноразово відкладався у зв'язку з неявкою в судове засідання свідків, що зумовило тривалий розгляд кримінального провадження. У зв'язку з цим судом було вжито наступні заходи процесуального реагування на причини, які зумовили тривалий розгляд справи.

Так згідно з ухвалою суду від 29 травня 2019 року у судове засідання свідки Стріжеус М.О., Кірілов О.В., Лещенко С.В. не прибули з невідомих суду причин, про день, час та місце судового розгляду кримінального провадження були повідомлені належним чином шляхом направлення судових повісток, про поважність причин неявки в судове засідання заздалегідь не повідомили. Зазначені обставини позбавляли суд можливості розглянути по суті вказаний обвинувальний акт.

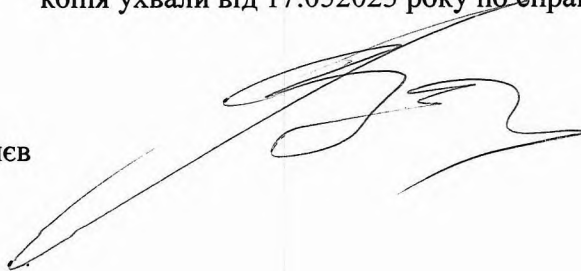
Відповідно до ст. 327 КПК України якщо в судове засідання не прибув за викликом свідок, заслухавши думку учасників судового провадження, суд призначає нове судово засідання і вживає заходів для його прибуття до суду. Суд також має право постановити ухвалу про привід свідка в порядку, передбаченому главами 11 та 12 цього Кодексу.

З урахуванням наведеного та керуючись ст. 140, 327 КПК України, суд ухвалив застосувати привід у судово засідання щодо свідків Стріжеус Маргарити Олександрівни, Кірілова Олександра Володимировича, Лещенка Сергія Володимировича.

У зв'язку з невиконанням ухвали суду про привід свідків судом аналогічні за змістом ухвали постановлено також 04 червня 2019 року, 24 червня 2019 року та 03 липня 2019 року, що в кінцевому результаті сприяло прибуттю даних свідків у судово засідання для їх подальшого допиту.

Додаток: копія ухвали від 03.07.2019 року по справі №619/2632/18 на 3 арк.;
копія ухвали від 28.10.2021 року по справі №638/2/18 на 2 арк.;
копія ухвали від 26.04.2023 року по справі №638/2/18 на 3 арк.;
копія ухвали від 17.05.2023 року по справі №619/2632/18 на 7 арк;

Голова суду
вик. Дмитро Комлев
7732391

Денис ЦВІРЮК